

Lorraine Code (Ed.) (2003). *Feminist Interpretations of Hans-Georg Gadamer* (Hans-Georg Gadamer'in Feminist Yorumları) (407 sayfa) The University Park: Pennsylvania State University Press. ISBN: 0271022442.

Gadamer, Feminizm ve Hermeneutik

19. yüzyılda eşitlik arayışı ve kadın hakları talebi olarak ortaya çıkmış olan feminist düşünce ve hareket, 20 yüzyılda kendisini geliştirmiş, yeniden konumlandırmış, çeşitlendirmiş, kavram yaratmadaki başarısı ve eleştirel atılımıyla başta sosyal bilimler olmak üzere pek çok akademik disiplini etkilemiş, bir çalışma perspektifi, hatta paradigması haline gelmiştir. Bu paradigma felsefi düzlemde tüm bir felsefe tarihini, problemlerini ve felsefe tarihinin baş aktörleri olan filozofları feminist perspektiften yeniden okuma teşebbüsünde bulunmuş, kendine özgü feminist bir epistemoloji ve metafizik geliştirmiş, politik ve sosyolojik hareketlere bürünmüş, etik ve estetik bir bakış açısı üretme çabası haline gelmiştir. Bu üretimin bir parçası olarak Batı felsefesindeki filozof ve yapıtlarını feminist yönden yeniden okuma çabası ortaya çıkmıştır. *Feminist Interpretations of Hans-Georg Gadamer* (Hans-Georg Gadamer'in Feminist Yorumları) adlı yapıt böyle bir çabanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Kısaca hakkında bilgi vermek gerekirse, Gadamer son dönem hermeneutik felsefenin önde gelen simalarından biri olup hermeneutik geleneğe getirdiği önemli açılımlar bugün edebiyattan siyasete, teolojiden eğitime pek çok alanda tartışılmakta ve yorumlanmaktadır. Gadamer'in hermeneutiğinin sosyal bilimlerin pek çok alanında bu kadar ilgi görmesinin sebeplerinden biri belki de hermeneutiğin sosyal bilimlerin içinde bulunduğu krizleri yeniden anlama ve aşma noktasında ortaya koyduğu ufuktur. Zira hermeneutik felsefe, sosyal bilimleri yöntem tahakkümünü ve incelediği konuları nesnelleştirme patolojisini ciddi biçimde sorgulamakta ve sosyal bilimlerinin temel sorunlarını tarihselliğin ve göreceliğin otantik formu içinde anlama, yorumlama, keşfetme temelinde sorgulamaktadır. Bu bağlamda son dönemde sosyal bilimlerin en fazla ilgi duyduğu konulardan olan Feminizme hermeneutik bir perspektiften bakmak feminizmin daha iyi anlaşılmasında ve yeniden düşünülmesinde önemli açılımlar getirecektir. Editörlüğünü Lorraine Code'nin yaptığı *Feminist Interpretations of Hans-Georg Gadamer* adlı çalışma hem çağdaş hermeneutik felsefenin en önemli filozoflarından Gadamer'in feminist perspektiften yeniden yorumlanmasına hem de feminizmin hermeneutik açıdan yeniden anlaşılmasına katkı bulunacak bir çalışmadır.

Girişte editör ironik, ironik olduğu kadar da ilginç söylemlerde bulunmaktadır. "Elinize herhangi bir felsefe tarihi kitabı aldığınızda orda tamamlanmış klasik bir modern felsefeyle karşılaşacaksınız. Alt yapısında sınıfsal tasarımların olduğu bu felsefe tarihi metinlerinde kadın konusu çoğu zaman doğrudan geçmez. Ama dolaylı olarak kadın satır aralarında hep vardır ve bu yerlerde de kadınlarla ilgili üç özelliğin altı çizilir: Duygusallık, Akıldışılık ve Aldatıcılık." Kadının bu tarz bir tanımlanma süreci editöre göre onunla erkek arasındaki ince farkları belirgin kılmaktadır. Yani aslında kadının tanımı tersinden erkeği tanımlamaktadır. Bu durumda erkek; akıllı, mantıklı ve kendisine güvenilir bir kişidir.

Editörlüğünü Lorraine Code'nin yaptığı *Feminist Interpretations of Hans Georg Gadamer* adlı çalışma hermeneutik faaliyetin merkezindeki bir filozofu Gadamer'i feminist perspektiften yeniden anlama ve yorumlamaya dayalı eleştirel ve yaratıcı bir etkinliğin ürünüdür. Kitap iki ana bölüme ayrılır. Birinci bölüm "Hermeneutik Proje, Feminist Müdahale: Gadamerian Muhafazakârlığın Cinsiyetçiliği" başlığını taşır. Bu bölümde farklı disiplinlerden araştırmacılar çeşitli makalelerle konuyu ele almışlardır. Bu bölümün birinci makalesinde Kathleen Roberts Wright, (-En-gendering Dialogue Between Gadamer's Hermeneutics and Feminist Thought) "Feminist düşünce ve Gadamer hermeneutiği arasında Cinsiyet Diyaloğu" başlığını taşıyan makalesinde Gadamer'le Derrida arasındaki bir takım karşılaştırmalar üzerinden ötekini anlamanın, onunla diyaloga girmenin anlamı üzerinde durmuş, ötekiyle ilişkide ben-siz mi yoksa ben-o temelinde mi bir ilişki kurulacağı tartışılmıştır.

Bu bölümün ikinci makalesi ise Georgia Warnke'ye ait olan (Hermeneutics and Constructed Identities) "Hermeneutik ve İnşa Edilmiş Kimlikler". Bu makalede Warnke kadınlık üzerinden kimlik icat etmenin anlamını sorgulamış ve hermeneutik perspektifin cinsiyet ve kimlik inşasını ne derecede mümkün kıldığını araştırmıştır. Anlamanın ve yorumlanın temelde bir inşa süreci olduğunun altını çizen Warnke kimliklerin nasıl inşa edildiğinin hermeneutik analizini yapar. Warnke yine bu bağlamda cinsiyet ve toplumsal cinsiyet yorumlarının altında ister toplumsal ister tıbbi nedenler olsun önemli olanın bu yorumların kamuoyunda nasıl tartışıldığı ve müzakereci demokrasiye ne gibi katkılarının olduğunun altını çizer.

Susan-Judith Hoffmann, (Gadamer's Philosophical Hermeneutics and Feminist Projects) "Gadamer'in Felsefi Hermeneutiği ve Feminist Proje" adlı makalesinde Gadamer'in felsefi hermeneutiği çerçevesinde doğa bilimleri için evrensel bir açıklama modeli yerine insan bilimleri için getirdiği anlama modelinin önemine dikkat çeker. Pek çok feministin şu anda tam bir hermeneutik kriz içinde

olduğunu iddia eden Hoffmann, bu krizden ancak hermeneutik bir bilinçle çıkmanın mümkün olduğunu iddia eder.

Marie Fleming, (Gadamer's Conversation: Does the Other Have a Say?) "Gadamer'in Muhafazakârlığı: Ötekilerin Söyleyecek Bir Şeyi Var mı?" adlı makalesinde hem muhafazakâr perspektiften bir Gadamer yorumu yaparak Gadamer'in hermeneutiğinin muhafazakâr içerimlerini serimler ve Gadamer'in ötekiler hakkında konuşma modelinin muhafazakâr yönlerini ortaya çıkarmaya çalışır.

Bu bölümde dikkat çeken bir diğer makale ise Susan Hekman'ın, (The Ontology of Change: Gadamer and Feminism), "Dönüşümün Ontolojisi: Gadamer ve Feminizm" adlı makalesidir. Hekman makalesinde Gadamer-Habermas ve Gadamer-Derrida tartışmalarının içerimlerinde dolaylı veya doğrudan yer alan feminist vurguya dikkatleri çeker. Habermas'ın eleştirel hermeneutiği ile Derrida'nın Batı metafiziğinin söz merkeziliğine yönelik eleştirilerinin Gadamer bağlamında ele alındığı bu makalede Batı düşüncesindeki farklılık, cinsiyet ve feminist bakış açısına dair tartışmalar Gadamer, Derrida ve Habermas'la ilişkili olarak yeniden ele alınır. Bu bölümden diğer önemli makaleleri ise şunlardır; Gemma Corradi Fiumara, (The Development of Hermeneutic Prospects) "Hermeneutik Rehberliği Gelişimi", Veronica Vasterling, (Postmodern Hermeneutics? Toward a Critical Hermeneutics), "Postmodern Hermeneutik mi? Eleştirel Bir Hermeneutiğe Doğru", Robin Pappas and William Cowling, (Toward a Critical Hermeneutics) "Eleştirel Bir Hermeneutiğe Doğru".

Kitabın ikinci bölümü ise feminist konularda Gadameryan hermeneutiğin imkânlarını sorgulamak gibi bir amaç güdüyor. Bu bölümün ilk makalesi Linda Martin Alcoff'ın (Gadamer's Feminist Epistemology) "Gadamer'in Feminist Epistemolojisi" adlı makalesi. 1960'lı yıllardan itibaren eleştirel feminist teorisyenler tarafından sosyoloji, sosyolojik teori ve epistemolojiye yöneltilen teori inşasında ve araştırmalarda kadın deneyiminin dikkate alınmadığı yönündeki eleştiriler 1980'lerden başından itibaren bilginin inşasını kapsayacak şekilde, daha fazla epistemolojik konulara sevk etmeye, cinsiyetler arasındaki ilişkinin bilginin üretimindeki etkisini incelemeye odaklanarak feminist bir epistemolojinin imkânı sorgulanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Alcoff, Anglo-American felsefe dünyasında Lynn Hankinson Nelson, Sandra Harding, Helen Longino, Elizabeth Potter, Naomi Scheman, Lorraine Code, and Genevieve Lloyd gibi felsefecilerin feminist bir epistemoloji geliştirmeye çalıştıklarını ancak hepsinin ortak özelliğinin ise analitik felsefe geleneği içinden geldikleri olduğunu söyler. Analitik felsefe geleneği ile Kıta Avrupası felsefe geleneklerinin

epistemolojiye bakışlarındaki farklılar üzerinde duran yazar daha sonra Gadamer'in hermeneutiğinin epistemolojiye yaklaşımını analiz eder.

Silja Freudenberger, (The Hermeneutic Conversation as Epistemological Model) "Epistemolojik Model Olarak Hermeneutik Muhafazakârlık" adlı makalesinde hermeneutiğin epistemolojik bir bilme etkinliğinden daha çok bir anlama etkinliği olduğu tespitini yapar. Anlama etkinliğinin ise nesnel ve evrensel değil, özne ve tarihsel olduğunun altını çizen yazar bu bağlamda anlamada önyargıların rolüne değinir. Gadamer'in hermeneutiğinde önemli bir kavram olan anlamada önyargılar özellikle bir varlık alanı olarak kadını ve kadınlığı anlamada önyargıların nasıl bir işlev gördüğünü anlatır.

Grace M. Jantzen, (The Horizon of Natality: Gadamer, Heidegger, and the Limits of Existence) "Doğurganlığın Ufku: Gadamer, Heidegger ve Varlığın Sınırları" adlı makalesinde doğma ve ölmenin bir sonluluk tecrübeleri olmaları bağlamında kadın fenomeninin anlamını üzerinde durmuş. Gadamer'in sonluluk ufku içinde cinsiyet ve ırk gibi unsurlar üzerinde değil ama Heideggerci anlamda ölüme doğru giden varlıklar olarak insan üzerinde yoğunlaştığını söyleyen yazara göre Gadamer-feminizm ilişkileri ancak böyle bir bağlamda anlaşılabilir.

Laura Duhn Kaplan ise (Three Applications of Gadamer's Hermeneutics: Philosophy-Faith-Feminism) "Gadamer'in Hermeneutiğinin Üç Uygulanışı: Felsefe-İman-Feminizm" adlı makalesinde kendi felsefesi, imanı ve feminizmine Gadamer'in hermeneutik anlayışının nasıl uygulandığını göstermeye çalışmıştır. Kaplan Gadamer'in anlama ancak bir kendini anlamadır tezinden yola çıkarak felsefe, iman ve feminizme kendisinin onlardan ne anladığını merkeze alarak onlara Gadamer'in hermeneutiğinin uygulama alanı olarak değerlendirmektedir. Felsefe, iman ve feminizmin içinde bulunduğumuz geleneğin üç temel unsuru olduğunu belirten yazar kendi geleneksel anlamasına yön veren unsurlardan yola çıkarak Gadamer'i anlamaya çalışıyor. bu bölümün diğer önemli makaleleri ise şunlar; Patricia Altenbernd Johnson, (Questioning Authority) "Otoritenin Sorgulanması", Robin May Schott (Gender, Nazism, and Hermeneutics) "Cinsiyet, Nazizm ve Hermeneutik", Meili Steele (Three Problematics of Linguistic Vulnerability: Gadamer, Benhabib, and Butler) "Dilbilimsel Kırılganlık Problemi: Gadamer, Benhabib, ve Butler".

Kıtap hem Gadamer'le hem de feminizmle ilgilenenler için alanında önemli bir başvuru niteliği kazanıyor. Genelde sosyal bilimlerde özelde ise feminist paradigmanın daha iyi anlaşılması ve yorumlanmasında hermeneutik perspektif dikkate değer açılımlar getirmektedir. Son olarak şunu ifade etmeliyiz ki feminist paradigma felsefi düzlemde tüm bir felsefe tarihini, problemlerini ve felsefe tarihinin baş aktörleri olan filozofları feminist perspektiften yeniden okuma

teşebbüsünde bulunmuştur. Bu teşebbüsün geldiği yeri ve seviyesini daha iyi anlamak için aşağıda listeye göz gezdirmeniz yeterlidir;

Nancy Tuana, (Ed.), *Feminist Interpretations of Plato* (1994); Margaret Simons, (Ed.), *Feminist Interpretations of Simone de Beauvoir* (1995); Bonnie Honig, (Ed.), *Feminist Interpretations of Hannah Arendt* (1995); Patricia Jagentowicz Mills, (Ed.), *Feminist Interpretations of G. W. F. Hegel* (1996); Maria J. Falco, (Ed.), *Feminist Interpretations of Mary Wollstonecraft* (1996); Susan J. Hekman, (Ed.), *Feminist Interpretations of Michel Foucault* (1996); Nancy J. Holland, (Ed.), *Feminist Interpretations of Jacques Derrida* (1997); Robin May Schott, (Ed.), *Feminist Interpretations of Immanuel Kant* (1997); Celeine Leon & Sylvia Walsh, (Eds.), *Feminist Interpretations of Søren Kierkegaard* (1997); Cynthia Freeland, (Ed.), *Feminist Interpretations of Aristotle* (1998); Kelly Oliver & Marilyn Pearsall, (Eds.), *Feminist Interpretations of Friedrich Nietzsche* (1998); Mimi Reisel Gladstein & Chris Matthew Sciabarra, (Eds.), *Feminist Interpretations of Ayn Rand* (1999); Susan Bordo, (Ed.), *Feminist Interpretations of René Descartes* (1999); Julien S. Murphy, (Ed.), *Feminist Interpretations of Jean-Paul Sartre* (1999); Anne Jaap Jacobson, (Ed.), *Feminist Interpretations of David Hume* (2000); Sarah Lucia Hoagland & Marilyn Frye, (Eds.), *Feminist Interpretations of Mary Daly* (2000); Tina Chanter, (Ed.), *Feminist Interpretations of Emmanuel Levinas* (2001); Nancy J. Holland & Patricia Huntington, (Eds.), *Feminist Interpretations of Martin Heidegger* (2001); Charlene Haddock Seigfried, (Ed.), *Feminist Interpretations of John Dewey* (2001); Naomi Scheman & Peg O'Connor, (Eds.), *Feminist Interpretations of Ludwig Wittgenstein* (2002); Lynda Lange, (Ed.), *Feminist Interpretations of Jean-Jacques Rousseau* (2002).

Mehmet Ulukütük

Araştırma Görevlisi

Felsefe Bölümü

Fen-Edebiyat Fakültesi

Muş Alparslan Üniversitesi

Muş-Türkiye

E-posta: ulukutuk27@hotmail.com